

Zondag 4 mei 2025, 80 jaar Vrijheid.

“Aan hen die vielen.

1940-1945”.

Wij staan hier voor het Oorlogs-herinneringsmonument van Barchem, op 5 mei 1950 onthuld in bijzijn van het volledige gemeentebestuur, burgemeester Loopuyt, kerkenraad en nabestaanden van hen, die door oorlogshandelingen uit het leven werden gerukt.

Het monument is een gedenkteken dat bestaat uit een grijze natuurstenen pilaar met daarop het lijdenskruis en een gestileerde vredesduif die een palmtak en de boodschap “En het licht schijnt in de duisternis” draagt. Het monument is ontworpen door beeldhouwer Pieter Starreveld.

Wij herdenken hen, die door geweld, het hoogste offer gaven.

“Opdat wij hen niet vergeten”.

1. A.C. van Dam 4-5-2025

Mr. Arnoud Cornelis van Dam werd geboren in Rotterdam op 25 mei 1908.

Meester A.C. van Dam was de bezielende leider van de “Landelijke Organisatie voor hulp aan Onderduikers” (L.O.) van Barchem. De L.O. is ontstaan in het voorjaar van 1943.

Deze verzetsbeweging bestond o.a. uit Meester A.C. van Dam, dominee R. Groeneboer, Willem Prinsen, Hendrik Welbergen, Jan Willem Esselink, G.H. Dijkman en Jan Willem Dijkman.

In zijn illegale werk bleef Meester van Dam de jurist die zich bij elke daad afvroeg of er een rechtsgrond voor was. Hij werd één van de beste werkers uit de illegale wereld van de Noordelijke Achterhoek.

Hij woonde in Rotterdam maar verbleef vaak in de familie villa op de Lochemse Berg van waaruit hij de verrichtingen van de Duitsers kon observeren die zich hadden verschanst in de villa” het Onland” aan de Schoneveldsdijk.

Hij werkte voor het Nationaal Steun Fonds, de spoorwegmannen en militaire verzetsgroepen. Meester van Dam was contactpersoon voor de Inlichtingendienst in Londen en werkte mee om het blad “Trouw” te laten drukken .

Het was altijd: levensgevaar. En dat wist hij als geen ander.

Vanwege een persoonlijke oproep om graafwerk voor de Duitsers te verrichten dook hij onder in huize “de Pauw” in Gorssel.

Daar werd hij tijdens een huiszoeking met negen mannelijke medebewoners overgebracht naar de Oexerhof in Epse op 29 maart 1945.

De Oexerhof was een klein, maar gruwelijk concentratiekamp.

Op 5 april, enkele uren voor de bevrijding werden deze tien mannen op gruwelijke wijze ter dood gebracht door dronken Duitse bewaarders.

Het massagraf aan de bosrand werd op 6 april door de Canadese bevrijders gevonden.

Ook bij de Oexerhof staat Arnoud vermeld op het monument.

Hij is begraven op de Nieuwe Begraafplaats in Lochem.

Mr. Arnoud van Dam, overleden op 5 april 1945 in Epse, 36 jaar jong:

gesneuveld in zijn strijd voor het recht. Zijn vrouw bleef achter met 2 kleine

kinderen: een dochtertje van 7 en een zoontje van 5 jaar oud.
De van Damstraat is in 1951 naar hem vernoemd.

2. Martinus Jacob van Doorn en Johanna Elisabeth van Doorn-Vermeulen

Martinus Jacob van Doorn werd geboren op 2 juni 1905 op Sumatra.

Tinus was een Nederlandse kunstschilder, tekenaar en graficus.

In 1933 bouwde hij met zijn echtgenote Annie van Doorn-Vermeulen een Indisch huisje aan de Zwiepseweg 21, genaamd "Pondok", schuin tegenover de Heksenlaak te Barchem.

Tinus heeft een eigen kleine drukpers. De Pondok Pers genaamd.

Het oeuvre van de kunstenaar omvat een 150-tal schilderijen, 400 tekeningen, linoleumsneden, 15 beeldhouwwerken, decorontwerpen en illustraties voor romans, gedichtenbundels en kinderboekjes.

In zijn vroege werk is Van Doorn op zoek naar een betere, zuiverder wereld.

Langzaam treedt er een verandering op in zijn werk in de 5 jaar dat ze in Barchem wonen. Zijn schilderijen worden somber.

In 1938 verhuist het echtpaar van Doorn naar Ukkel, een buitenwijk van Brussel. Het opkomend nationaal socialisme voelt als een bedreiging voor zijn geestelijke vrijheid.

Johanna Cornelia Elisabeth van Doorn-Vermeulen werd geboren op 12 juni 1890 in Rotterdam.

Annie Vermeulen trouwde in 1929 met Tinus van Doorn.

Zij werkte als piano lerares vanuit het Barchemse planters huisje en was een begaafd decorateur van textiel- en breiwerk in dierfiguren.

Tinus heeft meerdere schilderijen van zijn vrouw gemaakt waar hij haar Akkie noemt.

Als de Duitsers Brussel binnen vallen besluiten Tinus en Annie van Doorn een einde aan hun leven te maken op 17 mei 1940 in het Belgische Ukkel. Tinus was 34 en Annie 49 jaar oud.

3. Jan Kessler

Johan Herman Kessler, kortweg Jan, werd 3 december 1919 geboren te Oegstgeest en woont in Hengelo. De Delftse student is geheim agent voor de Militaire Inlichtingendienst. In Oost-Nederland verricht hij observaties voor de "Groep Kees".

Een verzetsgroep die inlichtingen over de verrichtingen van de Duitsers doorseint naar Londen.

Op 15 november 1944 vertrekt Jan op de fiets van Enschede richting Lochem.

Het is het gebied waar de Duitse activiteit in de loop der tijd behoorlijk is toegenomen. Veel grote gebouwen langs de Barchemseweg zijn ingenomen door de vijand. Onder andere "De Dolle Hoed" (nu Chun Lin), het "P.W. Jansenhuis" (nu Bon Aparte) en villa "Het Onland".

Tijdens zijn observaties op deze route wordt Jan door 2 politiemannen in Duitse dienst in Lochem gearresteerd en in de villa "Het Onland" aan de Schoneveldsdijk gevangen gezet. De ondervraging gaat gepaard met veel geweld. Wie is hij? Voor wie werkt hij? Doet hij inlichtingenwerk? Maar Jan zwijgt tijdens zijn onmenselijk verhoor.

Nog dezelfde dag van martelingen, 15 november 1944, overlijdt hij en wordt langs

de oprijlaan van het Onland begraven door de Sicherheitsdienst.

Op 12 juni 1945 wordt het graf geopend.

Jan wordt opnieuw begraven op de begraafplaats in Barchem.

Jaren later wordt hij bijgezet in het graf van zijn ouders in Wassenaar.

Uiteindelijk vindt Jan zijn laatste rustplaats op het Nationaal Ereveld in Loenen.

Op 14 december 1949 wordt hij postuum onderscheiden met de Bronzen Leeuw , de hoogste koninklijke onderscheiding voor militairen of burgers die voor de Nederlandse staat hebben gevochten en zich daarbij onderscheidden door dapper gedrag. Later kreeg hij postuum ook het Verzet Herdenkingskruis.

Jan Kessler was pas 24 jaar.

Jan Braakman uit Laren heeft het leven van Jan Kessler beschreven in het boek: "Onland, het geheime leven van Jan Kessler".

4. Frits Johan Nijhof.

Frits Johan Nijhof werd op 18 februari 1919 geboren op boerderij 'Hogestege' in Nettelhorst, toentertijd gemeente Laren Gelderland.

Frits bezocht na de lagere school in Nettelhorst de Landbouwschool en werd in 1938 opgeroepen om zijn dienstplicht te vervullen. Bij het begin van de oorlog in 1939 werd Frits ingedeeld bij het 44e Regiment Infanterie, in Ochten en de omliggende dorpen Echteld, IJzerdoorn en Dodewaard. Deze dorpen waren onderdeel van de Betuwestelling die het gebied tussen de Waal bij Ochten en de Rijn bij Rhenen moest verdedigen.

Na de Tweede Wereldoorlog lag Nederland bezaaid met mijnen, naar schatting 1,8 miljoen, verstoppt in ruim 5500 mijnenvelden die snel geruimd moesten worden. De meeste daarvan liet men ruimen door Duitse krijgsgevangenen.

Na afloop van de bevrijding werd ook Frits ingedeeld bij het opruimen van deze mijnen; hij werd gestationeerd langs het Twentekanaal als kanaalwacht, 5 e sectie Nederlandse Binnenlandse Strijdkrachten.

Frits Johan Nijhof sneuvelt op 16 mei 1945 bij het opruimen van landmijnen langs het Twentekanaal bij de Exelse brug.

Op 10 januari 1984 ontvangt Frits postuum het Verzetshedenkingskruis.

Op 10 mei 1952 wordt Frits Johan Nijhof ook vermeld op het monument in Ochten.

Frits was 26 jaar en is begraven op de Nieuwe Begraafplaats in Lochem.

Hubertus Frederik Brinkerink uit Lochem 18 jaar, en Thijs Schoemaker uit Enschede (17 jaar) komen om bij dezelfde ontploffing.

5. Steven Hendrik Schutte

Steven Hendrik Schutte werd geboren op 3 november 1924 op "Jolink" aan de Winkelsdijk 1 te Barchem.

Op het terrein van de Woodbrookers (hoek Lochemseweg en de Looweg) waren landmijnen en andere munitie opgeslagen door de Duitsers in de kleine vakantiehuizen die daar stonden.

In de nacht van 31 maart 1945, 1 dag voor de bevrijding van

Barchem op 1 april, werd veel materiaal door de bezetter weggehaald.

Na controle door de geallieerden en de Nederlandse Binnenlandse Strijdkrachten werd er toch nog munitie gevonden.

Mijnen, die op scherp waren gesteld, werden op handen gedragen en lopend naar

de Maandagsdijk vervoerd. Daar werden de mijnen tot ontploffing gebracht. De mensen, “foute Nederlanders”, die toen ondergebracht waren in het gemeentegebouw naast de voormalige supermarkt aan de Zwiepseweg, hielpen bij het vervoer. Het bord “Gevaarlijk Terrein” en de afrastering bleven op het Woodbrookers terrein staan. Op 27 april 1945, bijna 4 weken na onze bevrijding, sneuvelt “Henkie Schutte” op die plek door een daar achtergebleven explosief. Henk was 20 jaar.

6. Willem Schutte

Willem Schutte werd op 8 juni 1919 geboren op “Menkveld” in de Bosheurne. (tegenwoordig Borculo).

Willem was dienstplichtig militair vanaf 2 januari 1939 bij het Regiment Huzaren van de Cavalerie te Amersfoort.

Zijn ligplaatsen waren Scheveningen, Liempde, Breda en Wassenaar.

Hij deed dienst bij het 1-1 Regiment Huzaren Motorrijders Lichte Divisie.

Hij werd gewond op de vroege ochtend van 10 mei, de eerste dag van de oorlog, nabij Vliegveld Valkenburg, tijdens de strijd tegen Duitse Parachutisten. Zijn bijrijder werd gedood door een granaatexplosie. Willem werd getroffen door vele granaatscherven. Hij kreeg splinters in de rechterhand, zijn rechterbeen en rechterknie.

Hij werd ondergebracht in het ziekenhuis St. Antoniushove te Voorburg.

Ondanks diverse operaties bleef hij veel pijn houden en was hij nooit koortsvrij.

Begin juni werd zijn been geamputeerd en ook al leek dit zijn toestand eerst te verbeteren, een longontsteking enkele dagen later werd hem fataal.

Op 16 juni 1940 overleed Willem Schutte op 21 jarige leeftijd. Op zijn eigen verzoek is hij hier in Barchem begraven. Lang na afloop van de oorlog kreeg hij het oorlogsherinneringskruis met de gesp.

7. Michiel de Wit

Michiel de Wit werd geboren op 15 februari 1921 te Hengelo Overijssel.

Michiel woonde met zijn ouders, broer en zussen op villa “Het Onland” aan de Schoneveldsdijk te Barchem. Villa “Het Onland” werd in de eerste week van november 1944 door de Duitse Sicherheitsdienst in beslag genomen. De bewoners (Familie de Wit met Joodse onderduikers en evacuees) moesten binnen 6 uur het pand ontruimen en elders onderdak zoeken. Tijdens de Tweede Wereldoorlog zat Michiel in het verzet in Hengelo.

Hij was een expert in het vervalsen van persoonsbewijzen en documenten met name voor Joodse onderduikers en gedropte piloten. Op 10 februari '44 werd Michiel tijdens een razzia te Brussel opgepakt door de S.D. Hij was in het bezit van belastende papieren.

Vanaf april tot Dinsdag 5 september zat hij gevangen in kamp Vught.

Daarna in het concentratiekamp Sachsenhausen in nazi-Duitsland.

Op 20 februari 1945 wordt hij in een veewagen en onder barre omstandigheden, zonder eten en drinken en strenge vorst, getransporteerd richting het vernietigingskamp Mauthausen in Oostenrijk. De bizarre tocht duurt 7 dagen.

Veel mede gevangenen sterven tijdens dit transport. Michiel is een dag na aankomst in Mauthausen op 28 februari 1945 overleden door verhogering en extreme kou.

Hij stierf 13 dagen na zijn 24e verjaardag. Postuum werd aan zijn zus Anna de Wit het Mobilisatie Oorlogskruis overhandigd.

8.Henk Pieter Reudink

Henk Pieter Reudink staat niet vermeld op het oorlogsmonument voor de Barchkerk. Toch mogen wij hem niet vergeten.

Ook hij vocht voor Vrijheid, maar dan in Nederlands Indië.

Jaarlijks leggen we op 4 mei bloemen bij zijn "In memoriam" grafsteentje op het graf van zijn ouders en grootouders in Barchem.

Henk Reudink werd op 23 februari 1921 geboren in de directeurswoning van de Zuivelfabriek "de Cloese" in Zwiep. Hij voorkwam, samen met Gait Postel, dat kasteel "De Heest" in Zwiep in vlammen opging na een luchtbombardement op 19 november 1944.

Op 4 augustus 1945 tekent Henk de verbandacte als hij zich meldt als oorlogsvrijwilliger bij het Drents Bataljon. Na hun opleiding zet het bataljon van 750 vrijwilligers vanuit Southampton koers naar Nederlands Indië. Dienstplichtigen en vrijwilligers worden erheen gestuurd om daar "orde en vrede" te brengen en de Japanners te verdrijven. Begin oktober 1947 wordt het Drentse Bataljon gelegerd in Medan en Balawan en vertrekt naar de hoogvlakte om daar een verzamelplaats van gewapende strijdgroepen te zuiveren. Op 31 oktober 1947 wordt Henk in Tigaras, in de buurt van Medan, gedood door een sluipschutter. Hij blijft met 5.000 uitgezette militairen achter op de Indonesische erevelden in Medan, hij is slechts 26 jaar oud. Zijn droom, om met zijn Indische verloofde na de oorlog voorgoed naar Indonesië te vertrekken, mocht niet uitkomen. Henk Reudink is herbegraven op het Ereveld Leeu-wi-katsja op Java.